DENUMIRI PENTRU „PELTIC” ÎN GRAIURILE DACOROMÂNE

MARA-IULIANA MANTA, ANDREEA-ALEXANDRA LOIZO

1. ORIGINEA ŞI RĂSPÂNDIREA TERMENILOR

1.1. Termeni care formează arii lingvistice extinse

Harta 93 din ALRR. *Sinteză* I înregistrează răspunsul la întrebarea „Cum ziceţi că este omul care vorbeşte în vârful limbii? (imit.)” din ALR. Dintre răspunsurile cartografiate pentru termenul ‘peltic’ (‘qui zézaie’), 8 formează arii lingvistice extinse.

Cel mai răspândit este termenul ***peltíc*** (< tc. *peltek*[1]), prepoderent în estul Munteniei–Dobrogei (114 puncte), dar şi în sud-estul Transilvaniei (17 puncte), în sudul Moldovei (14 puncte) şi în nord-estul Olteniei (3 puncte). Termenul este înregistrat cu variante fonetice (*peltíc'', pelitíc, piltíc, petíc, peltéc, peltít, péltic*) şi morfologice (*peltíu, pertív, peltág, pelticós, pilticós*). De asemenea, trebuie notată sintagma *vorbéşte plictíc*, posibil rezultată dintr-o contaminare cu termenul *plicticós*, care e consemnată într-un punct din Muntenia-Dobrogea, confirmând aria termenului *peltíc*. 24 de răspunsuri secundare (*peltíc, péltic, peltég, pelticós, péltit, piltíc, páltic, tilpíc*, *peltíc di límbî,* vorbéşte *pilticós*) confirmă, de asemenea, ariile largi din Muntenia–Dobrogea şi din Moldova.

Termenul ***gîńgav*** (< sl. *gongnavŭ*–DEX09, paleosl. gągnavь–DA) este înregistrat în toate ariile lingvistice ale dacoromânei cu excepţia Maramureşului (în centrul Transilvaniei–32 puncte, în Crişana–19 puncte, în Oltenia–17 puncte, în jumătatea de nord a Banatului–11 puncte, în nord-vestul Munteniei–10 puncte, şi în vestul Moldovei–2 puncte). Câmpul lexical este reprezentat de adjectivul *gîńgav*, precum şi de verbul derivat *gîngăvéşte* (*a gîngăví*), incluzând variante fonetice (*gîngáv, gîńgăv*), variante morfologice (*gîngăiéşte, gîńgăĭ, gîngălésťĕ*), un derivat regresiv (*gîng*) şi variante rezultate prin conversiune (*gîngîĭít, gîngăĭít, îngîngîĭít, îngîngînát*). Sintagmele *vorbéşte gîngáv, gîngáv dă vorbă, gîngălésťĕ vórba, gîngănéşte vórba, gîńgăne vórba, gîńgîne vórba, gîngăńéşťĕ vîrfu límbi* (< *gîńgav*), înregistrate în 5 puncte din Oltenia şi în câte un punct din Transilvania şi Muntenia–Dobrogea, confirmă aria termenului *gîńgav*. Răspunsurile secundare (*gîńgav,*

[1] Unde nu se precizează altfel, pentru etimologie a fost consultat DA/DLR.

FD, XXXIX, Bucureşti, 2020, p. 69–86

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

gîngáv, gı́ngăv, gîng, gîng, gîngă̯iálă, gîngăvę́şt'/ć'é, gîngăvít, gîngî̯ít, gı́ngav dĭ̃ vorbă, gı́ngă̯ie vórba, gı́ngăne vórba, gîngăn̆éşt'e vórba) confirmă ariile descrise mai sus prin încă 31 de puncte.

Termenul ***ĉepelę́ág*** (< rut. *šepeljavyj*) şi variante ale verbului înrudit lexical *a ĉepelí* (< cf. rut. *šepeljati*) sunt consemnate în cea mai mare parte a teritoriului dacoromânei, reprezentând termenul principal din Moldova–Bucovina (182 puncte) şi în Maramureş (8 puncte), înregistrându-se totodată şi în nordul Transilvaniei (33 puncte), în nordul şi în vestul Crişanei (16 puncte) şi în Muntenia–Dobrogea (3 puncte). Au fost cartografiate variante fonetice (*ŝepelę́şte, ŝupilę́şt'ĭ, şepelę́şte, şĕ̯ipelę́şt'ę̆, ŝeperlu̯ę́şt'/ĉĕ, şeperlę́şt'ĕ, sĕperlę́şt'ę̆, şărperĺę́şt'ĕ, ŝu̯opelę́ág, ŝupelę́ág, şepelę́ág*), variante morfologice (*ŝepălós, şepeĺós, şepeĺílă, şopeĺę̆u̯, şepelę̆*) şi variante rezultate prin conversiune (*ĉepelít, ŝupilít, ŝupilít* (adv.)*, şepelít, şărpelít, şupiĺ̆ít*), derivate (*ŝĕpeĺítór'ĭ, şepelitór'ĭ, ŝiĺípĉitór'ĭ, şopîltív*). Menţionăm posibila contaminare cu termenii *şarpe* în cazul lui *şărpelít*. Sintagmele *ŝepelít la vórbâ, ş́epeĺę́şt'ĕ vórba, şiperlę́şt'ę̆ besáda, şipirlę́şt'ę̆ vórba, şĕrpelít la límbă, şopîrlę́şt'ĕ vórba*, unele rezultate de asemenea printr-o posibilă contaminare cu termenii *„şarpe”* şi/sau *„şopârlă”*, confirmă aria discutată, fiind înregistrate în Crişana (5 puncte), Moldova-Bucovina (1 punct) şi în Transilvania (1 punct). Pentru ariile din Transilvania, Modlova–Bucovina şi Muntenia–Dobrogea, sunt consemnate, de asemenea răspunsuri secundare *(ĉepelę́ág, şepeĺę́şt'ĕ, ŝipilę́şt'ĕ*) în 13 puncte.

Termenul ***şişcáv*** (< sr. *šuškav*), precum şi derivatul *şişcăvę́şte* (*a şişcăví*), au fost înregistraţi preponderent în vestul Transilvaniei (28 puncte), în nordul Olteniei (16 puncte), în Crişana (13 puncte), dar şi în nordul Banatului (8 puncte). Au fost consemnate numeroase variante fonetice (*şişcláv, şicáv, ŝîşcáv, ş́ícav, ş́íşcav, ş́ĭ̆şcăv, şúşcav, şúşcăv, ŝişcavę́şcĕ, şîşcăvę́şte, şuşcăvę́şte, ĺĕ ş́ĭ̆şcîi̯ĕ*), câteva cazuri de conversiune (*şişcăvít, şîşcăvít, şîşcovít, şişcănít*) şi un derivat (*şîşcăvílă*). Sintagmele *şişcăvę́şt'ĕ vórba, şîşcăvę́şte vórba, ş́ícă̯ie vórba,* confirmă aria termenului în Transilvania (3 puncte). 13 răspunsuri suplimenare (*ş́işcáv, şîşcáv, ş́ĭ̆şcăv, şişcăvéşte, şîşcăvę́şć'é, şuşcăvę́şt'ĭ, şuşcăvít, şişcăvę́şte vórba, vorbéşte ş́işcăvít*) confirmă ariile din Banat, Crişana şi Oltenia.

Termenii înrudiţi cu cuvântul ***limbă***, *limbút* (< lat. vulg. *linguutus*) şi *limbós* (< vezi *limbă*), formează arie în special în Muntenia–Dobrogea (91 puncte) şi în sud-estul Transilvaniei (16 puncte), fiind înregistraţi de asemenea în Banat (10 puncte), Oltenia (5 puncte) şi Moldova (1 punct). Termeni mai variaţi înrudiţi cu cuvântul *limbă*, au fost înregistraţi ca răspunsuri secundare (*limbút, ĺímbu̯ós, ĺímbărét, vorbéşte limbút, áre limburúş*) în 23 de puncte, preponderent în Banat şi Muntenia, dar şi în Moldova şi Oltenia.

Verbul *sîsi̯ę́şt'ĕ* (***a sîsîí*** < formaţie onomatopeică), înregistrat cu variantă fonetică (*ŝişĕ̯ę́şĉ/t'ĕ*), cu variante morfologice (*sîsălę́şt'ĭ, ŝişirę́şt'ĕ*), şi în formă de variante rezultate prin conversiune (*sîsî̯ít, sîsă̯ít*), a fost consemnat sporadic în Transilvania (8 puncte), Banat (6 puncte), Crişana (1 punct) şi Oltenia (1 punct).

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

Aria din Transilvania este confirmată prin înregistrarea în trei puncte a sintagmelor *sîsĕi̯ĕşĉ/ťĕ vórba, vóroģe sîsîi̯ít̯u* şi *sîsăi̯ĕşĉĕ vórba*. Pe de altă parte, răspunsurile secundare (*sîsăi̯ĕ, sîsăi̯ít*) confirmă aria din Banat şi Oltenia în 5 puncte.

Adjectivul ***pîtcáv*** (< nct.), înregistrat în două variante fonetice (*pîtcăv, pútcăv*), alături de o variantă morfologică a verbului derivat – *pîtcăí* (*pîtcą̆/ęvi̯ĕşćĕ*) şi câteva cazuri variante rezultate prin conversiune (*pîtcăvít, pîtcăi̯ít, pîtpăi̯ít*), sunt consemnate în Banat (11 puncte) şi într-un singur punct din Oltenia. Aria principală din Banat este confirmată prin două răspunsuri secundare (*pîtcav, pîtcăv*).

O arie largă mai formează sintagmele compuse din verbele ***a vorbi/a grăi/a băsădi*** **+ grup prepoziţional** (pentru forme înregistrate, vezi mai jos, capitolul 1.5) înregistrate în toate ariile lingvistice ale dacoromânei: Crişana (43 de puncte), Banat (38 de puncte), Oltenia (33 de puncte), Transilvania (26 de puncte), Muntenia-Dobrogea (4 puncte) şi Moldova (1 punct). În aceeaşi arie am inclus şi câteva structuri eliptice din care lipseşte verbul (*în vîrfu límbi, pe vîrfu límbi*), ocurente doar în Oltenia. Sintagme de aceşt tip au fost înregistrate şi ca răspunsuri secundare în Crişana (23 de puncte), Muntenia-Dobrogea (6 puncte) şi Oltenia (4 puncte).

1.2. Termeni care formează arii lingvistice restrânse

Dintre răspunsurile cartografiate pentru conceptul discutat, 8 formează arii lingvistice restrânse.

Termenii derivaţi din ***tont*** (< nct.) sunt înregistraţi într-o arie restrânsă din Banat (3 puncte) şi Oltenia (3 puncte). Este situaţia lui *tîntą̆/ęv* şi a variantelor fonetice *tînt, tîntáv, tîntălóg*. În aceeaşi arie s-au mai înregistrat 6 răspunsurile secundare din aceeaşi familie lexicală (*tînt, tîntáv, tîntăv, tăntalóg, tîntăvéşťĕ vórbele*) înregistrate.

Termenul *bîlbăi̯ĕşťĕ* (***a bîlbîí*** < formaţie onomatopeică), înregistrat şi într-o variantă rezultată prin conversiune (*bîlbît*), formează o arie restrânsă, în Transilvania (3 puncte), fiind consemnat şi în Crişana (1 punct) şi Oltenia (1 punct). *Bîlbît* a mai fost înregistrat şi ca răspuns secundare în trei puncte sporadice din Transilvania, Moldova şi Muntenia.

Termenul ***fonf*** (< formaţie onomatopeică), înregistrat, de asemenea, ca verb (*fõfăńĕşť/ćę̆*) şi într-o variantă rezultată prin conversiune (*fo̯nfăi̯ít, îi̯ fonfonít*), a fost consemnat în Muntenia–Dobrogea (2 puncte), Oltenia (2 puncte) şi Crişana (1 punct). Răspunsul secundar *fõfălęšťi̯* e consemnat într-un punct din Crişana.

Termenul *cîcîi̯éşte* (***a cîcîí*** < formaţie onomatopeică) este consemnat în Transilvania (2 puncte), Muntenia–Dobrogea (1 punct) şi Maramureş (1 punct), fiind înregistrat într-un derivat (*câcăi̯it̯órĭ*), o variantă morfologică (*cîcăĺĕşťĕ*) şi o variantă rezultată prin conversiune (*cîcăi̯ít*). Sintagma *cîcăĺĕşťĕ vórba* (< *a cîcîí*) a fost, de asemenea, consemnată în Transilvania (1 punct). Considerăm posibil ca

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

răspunsul secundar *cîc*, înregistrat într-un singur punct din Muntenia, să fie un derivat regresiv din *cîcîí*.

Termenul *dîcă̯íĕşce* (***a dicăí*** **<** nct.), cu variantele rezultate prin conversiune *dică̯íť, dîcă̯íť, ticăíť* (cel din urmă rezultând posibil prin contaminare cu termenul *a ticăi*), este consemnat în trei puncte din Transilvania şi un punct din Moldova–Bucovina.

Termenul *fîlfî̯íť* (***a fîlfîí*** **<** formaţie onomatopeică), este înregistrat în patru puncte din Moldova–Bucovina. Sub forma *fîlfă̯íť* apare şi ca răspuns secundar într-un singur punct din Transilvania.

Termenul *fîsâ̯íť* (***a fîsîí*** **<** formaţie onomatopeică), cu derivatele *fîsă̯íť-ú̯ór-í* şi *fîsǫ́áne* (vb. ind. prez. 3 sg.), a fost înregistrat în patru puncte din sudul Banatului.

Sintagma *(i̯e)* ***cu límba prínsă*** (< a *prinde*), a fost înregistrată în cate două puncte din Banat şi Oltenia, fiind întărită prin 4 răspunsuri secundare în Banat.

1.3. Termeni care nu formează arii lingvistice

Pe lângă termenii care formează arii lingvistice, analizaţi anterior, în lista de referinţă sunt înregistrate numeroase alte cuvinte care desemnează conceptul analizat, neformând arii lingvistice:

– ***mut*** (< lat. *mutus*), cu derivatele *mutală̯u* şi *mutăv̯íél*, înregistrat în două puncte din Maramureş şi un punct din Banat;

– ***pîşcăv*** (< nct.), cu varianta fonetică *pîşcav*, consemnat în două puncte din Banat, dar şi răspuns secundar (*pîşcav, pîşcăví*) în alte trei puncte tot din Banat;

– ***sit̯áv*** (< nct.), cu varianta morfologică *sitevíť*, înregistrat în două puncte din Muntenia, ca răspuns principal, şi în alte două puncte din aceeaşi zonă ca răspuns secundar.

– *pîsă̯íť* (***a pîsîí*** **<** *pîs*), consemnat de asemenea şi în sintagma *pîsîĕ pe límbă*, în câte un punct din Banat şi Oltenia (posibil tot de aici, răspunsul secundat *pîşlă̯íť*, înregistrat tot în Banat);

– ***pişcáv*** (< *pişca* < nct.), consemnat şi în sintagma *vorbéşte pişcáv*, înregistrat în două puncte din Oltenia;

– sintagmele ***îi̯ cu límba-mpeđécátă*** şi ***împ̯edicát la límbă*** (< *a împiedica* <lat. *impedicare*), înregistrate într-un punct din Oltenia şi un punct din Banat;

– *pîşcăléşťe* (< ***a pîcîi/a pîşcîi*** < formaţie onomatopeică), consemnat şi în sintagma *piscăléşťĕ vórba*, înregistrat în câte un punct din Crişana şi Oltenia;

– sintagma ***vorbéşte puşcăvíť*** (< nct.), consemnată într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***cam límba scúrtă*** (< *scurt* < *lat.*excurtus*), înregistrat într-un singur punct din Muntenia-Dobrogea;

– sintagma ***împúnĝ/đĕ vórba*** (<*a împunge*), înregistrat într-un singur punct din Crişana;

– *fîşcă̯íĕşćį* (***a fîşcîí*** < din *fîş*), înregistrat într-un singur punct din Banat;

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

– *gîrăi̯e̯şťĕ* (***a cîrîí*** < *cîr*), înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– *holobĭ́că* (< ***holoboácă*** < nct.), înregistrat într-un singur punct din Maramureş;

– ***încurcát*** (< *a încurca* < lat. **incolicare*), înregistrat într-un singur punct din Muntenia-Dobrogea;

– sintagma ***ascuți̯t́ la vórbă*** (< *a ascuți* < nesigură, probabil din lat. **acutiare* şi **excotire*), înregistrată într-un punct din Crişana;

– ***mîțăi̯ít*** (< *a mîțîí* < *mîță* MDA2, DRAM2015), înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– sintagma ***nu pu̯áťe rúpe vóe̯a*** (< *a rupe* < lat. *rumpere*), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– *tălĭ́mp* (< ***tălĭ́mb*** <nct.), înregistrat într-un singur punct din Muntenia–Dobrogea;

– *pĭ́lpă̇le* (< ***a pîlpîí*** <formație onomatopeică), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– *pîrpă̇́léşťe* (< ***a pîrpîí*** < formație onomatopeică), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***îngĭ́mă vórba*** (< *a îngîna* < lat. **ingannare*), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***vorbe̯şťĭ́ ńiń̆rátu̯*** (< *a ninera*), înregistrată într-un singur punct din Crişana;

–sintagma ***vorbéşte şicănít*** (< nct.), înregistrată într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***vu̯orbi̯e̯śćĕ supți̯ri̯ĕ*** (< *subțire*), înregistrată într-un singur punct din Banat;

– ***háşcâ***, cuvânt cu etimologie necunoscută[2], înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– ***boloboťe̯śťĕ*** (vb. ind. prez. 3 sg.), cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Transilvania, posibil înrudit cu răspunsul secundar *bolobozăşťĕ*, înregistrat tot într-un singur punct din Transilvania;

– ***bócăcăi̯ĕ***, neînregistrat în dicționare, pe care îl interpretăm ca pe o formație onomatopeică din *boc*, consemnat într-un singur punct din Transilvania;

– ***dodogúş***, cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Crişana;

– ***pipili̯úg***, cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– ***sovîltóc***, cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Muntenia–Dobrogea;

[2] În dicționarele consultate am identificat mai mulți termeni care se aseamănă fonetic cu cel consemnat în hartă (de exemplu, *háscă*, *hĭ́sca*, *háşcă*), dar niciunul nu consemnează un sens apropiat de cel al defectului de vorbire.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

– ***totorǫ́scă,*** cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Transilvania;

– ***ș̨ĕi̯p,*** cuvânt neconsemnat în dicționare, înregistrat într-un singur punct din Crișana.

1.4. Alți termeni din răspunsuri secundare

Pe lângă termenii consemnați deja, ca răspunsuri secundare pentru același concept au mai fost consemnați următorii:

– sintagmele ***nu pu̯áte vorbí bíne*** (< *a vorbi* < *vorbă* < cf. *dvorbă* < slavon. *dvorĭba*) și ***n-o nemeréște bíne*** (< *a nimeri* < *bg. nameria*), înregistrate în două puncte din Oltenia;

– ***balamút*** (< rus. *balamut*), înregistrat în câte un punct din Modlova și Muntenia;

– ***gîlgîi̯ít*** (< *a gîlgîi* < formație onomatopeică), înregistrat în câte un punct din Modlova și Oltenia;

– ***cícăv*** și ***cîscáv*** (< *a cîsîi/a cîscîi* < formație onomatopeică), înregistrate în două puncte din Banat;

– sintagma ***îi̯ cu ĺímba flocǫ́ásă*** (< *flocos*), înregistrată în două puncte din Banat;

– ***păpăgál*** (< *papagal* < ngr. *παπ(π)αγάλ(λ)ος*, it. *pappagallo*, ger. *Papagei*), înregistrat într-un singur punct din Oltenia;

– sintagma ***păléște vórba*** și ***vorbéște pălíș*** (< *a păli*), înregistrată în două puncte din Oltenia;

– adverbul ***păsărę́ș̨ți̯*** (< *păsăreşte* < *pasăre* < lat. *passer*), înregistrat într-un punct din Crișana;

– ***sîcă̯ít*** (< *a sîcîi* <*sîc* < tc. *sik*), înregistrat într-un singur punct din Banat;

– sintagma ***nu pu̯áte vorbí bíne***, înregistrată într-un punct din Oltenia;

– sintagma ***píșcură vórba*** (< *a pișcura*), înregistrată într-un punct din Oltenia;

– sintagma ***n-o nemeréște bíne*** (< *a nimeri*), înregistrată într-un punct din Oltenia.

1.5. Sintagmele expresive

Observăm, din cele prezentate în subcapitolele anterioare, că, printre răspunsurile consemnate pentru conceptul de „peltic”, se numără și numeroase sintagme, unele dintre acestea prezentând și o răspândire semnificativă. Subcapitolul clasifică sintagmele după structura lor în următoarele categorii:

a. **verb + *„vorba/besada”*** (I: *gîngălę́ș̨tĕ vórba*, *gîngănéște vórba, gŕngăne vórba, gŕngîne vórba, ș̨epeĺę́ș̨tĕ vórba*, *șipirlę́ș̨tę̆ vórba, șopîrlę́ș̨tĕ vórba, șiperlę́ș̨tę̆ besáda, șișcăvę́ș̨tĕ vórba, șíșcă̯ie̯ vórba, sîsă̯ię́ș̨cĕ vórba, șîșĕ̯ię́ș̨ĉ/ťĕ vórba, cîcăĺę́ș̨tĕ vórba, împúnĝ/dĕ vórba, îngŕnă vórba, piscălę́ș̨tę̆ vórba, nu pu̯áťe rúpe vóĉa*; II: *gŕngă̯ie vórba, gŕngăne vórba, gîngăńéșťe vórba, píșcură vórba, păléște vórba*);

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

b. **adjectiv + *„de/la vorbă”*** (I: *gîngáv dă vorbă, sîepelít la vórbâ, ascuțít la vórbă*; II: *gîngav dĕ vorbă*);
c. ***„a vorbi”* + adverb** (I: *vorbéşte plictíc, vorbéşte gîngáv, vóroge sîsîi̯ít*ʉ̯, *vorbéşte pişcáv, vorbéșțĭ ńińĕrátʉ̯, vorbéşte şicănít, vʉ̯orbi̯éşćĕ supțîr̯ĕ, vorbéşte puşcăvít*; II: *vorbéşte limbút, vorbéşte pălíș, vorbéşte pilticós, vorbéşte șișcăvít*);
d. **verb + *„în/din/pe vârful/sfârcul limbii”*** (I: *vorbéşte în vîrfu límbi, vorbéşte cam în̡ vîrfu l'ímbi, vorovéșțĕ-n̡ vîrvu líndi, vóroďe în̡ vîrvu límbi, vorbésc în vîrfu l'ímbi* (1 sg.), *vorbi̯á în̡ vîrfu límbi* (imperf.), *vóroge în̡ vîrvu la límbă, vorbéșcĕ d'în vîrvu l'ímbi̯, vorovéșțĕ d'im vîrvu límzî, voroď'ésc d'î vîrvu límzî* (1 sg.), *vorbéşte pe vîrvu límbi, vorbé pă vîrvu límbd'i, vorbéşte în sfîrcu límbi, vorbéșțe în sfîrcu l'ímbi, grăi̯éşte în vîrfu límbi, grăi̯é d'în̡ vîrvu límbd'i, băsădéșțĕ d'î vîrvu límbd'i, gîngăńéșțĕ vîrfu límbi, în vîrfu límbi, pe vîrfu l'ímbi*; II: *vorbéşte în vîrfu límbi, vorbéșțĕ dî vîrvu límbi, vorbéştĕ n vîrfu límbi, vorgéşti-n̡ sfîrcu língi vʉ̯orbi̯éşćĕ cu vîrfu límbi, în̡ vîrfu límbi*) – în majoritatea cazurilor, verbul în sine nu exprimă un defect de vorbire, acesta fiind identificat exclusiv prin sintagma alăturată, prezentând importantă varietate sintactică prin schimbarea prepoziției.
e. **verb + *„pe/în limbă”*** (I: *vorbéşte pe limbă, vorvéșcĕ pă l'ímbă, vorovéşte pe límbă, vorovăș pă límbă* (1 sg.), *vorovéșțĕ-n límbă, băsădéșțĭ pă límbă, pîsîi̯ĕ pe l'ĭ́mbă*; II: *vorbéșće pe l'ímbă,vorbi̯éşćĕ pî límbă, vorbéșćĕ pă l'ímbă, vorbi̯éşćĕ-n límbă*);
f. **verb + *„(cu limba) între/printre dinți”*** (I: *vorbéşte cu límba între dínț, vorbi̯éşćĕ cu l'ímba-ntră ginț, vorbéșțĕ pîntră d'ínț, vorovéșțe pîntre d'ínț, vorbi̯éşćĕ-ntră ginț, băsădéșțĕ pîntre d'ínț*; II: *vorbéșțĕ pîntră d'ínț, vorbéșćĕ pîntre ginț*);
g. **verb + *„cu limba prinsă/împiedicată/flocoasă”*** (I: *i̯e cu límba prínsă, îi̯ cu l'ímba-mpeďĕcátă, cam límba scúrtă*; II: *îi̯ cu límba prínsă, îi̯ cu l'ímba flocọásă*);
h. **verb + *„pe nas”*** (I: *vorvéșțĭ pă nasʉ̯*);
i. **adjectiv + *„de/la limbă”*** (I: *şĕrpelít la límbă, împi̯edicát la límbă*; II: *peltíc di límbî*);
j. **verb la forma negativă + *„bine”*** (II: *n-o nemeréşte bíne, nu pʉ̯áte vorbí bíne*);
k. ***„a avea”* + substantiv** (II: *áre limburúș*);

După cum se poate observa, sintagmele înregistrate prezintă deosebită varietate lexicală (ex. ***vorbéşte** în vîrfu límbi – **grăi̯éşte** în vîrfu límbi*), fonetică (ex. *vorbéşte*

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

cu límba íntre ***dínț*** *– vorbi̯éșće cu l'ímba-ntră* ***ginț***), morfologică (ex. ***gîngănéște*** *vórba –* ***gínga̯ne*** *vórba*), sintactică (ex. *vorbéște* ***în vî́rfu límbi*** *– vóroge* ***îm̯_vî́rvu la límbă***) și stilistică (ex. *îi̯ cu límba* ***prínsă*** *– îi̯ cu l'ímba* ***flocǫ́să***). Mai trebuie precizat că, în majoritatea cazurilor, defectul de vorbire este exprimat fie prin verb, fie prin determinant, exprimarea acestuia prin ambele componente fiind rară (ex. *pîsîi̯ pe l'ímbă – gîngăńéșt'ẽ_ vî́rfu límbi*).

1.6. Concluzii

Descrierea din subcapitolele anterioare evidențiază o mare bogăție lexicală pentru denumirea conceptului de „peltic" în toate ariile dacoromânei. În continuare, se prezintă situația pe fiecare regiune a dacoromânei, începând cu aria care prezintă cea mai mare bogăție lexicală. Termenii din fiecare arie sunt prezentați în ordine descrescătoare a numărului de puncte în care au fost înregistrați ca prim răspuns. Trebuie precizat că termenii discutați sunt clasificați după câmpul lexical, conform prezentării din subcapitolele anterioare; așadar unde se menționează , de exemplu, ***gínga̯v***, se înțelege oricare dintre termenii care aparțin câmpului lexical al lui ***gínga̯v***, împreună cu toate variantele, derivatele și sintagmele lor, după cum au fost prezentate în paragraful aferent din subcapitolul 1.1.

1. Oltenia (21 de termeni): i. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi"*** **+ grup prepozițional** (33 de puncte), ii. ***gínga̯v*** (22 de puncte), iii. ***șișcáv*** (16 puncte), iv. termeni înrudiți cu ***límbă*** (5 puncte), v. ***peltíc*** (3 puncte), vi. ***tont*** (3 puncte), vii. ***fonf*** (2 puncte), viii. ***cu límba prínsă*** (2 puncte), ix. ***pîtcáv*** (1 punct), x. ***a sîsîí*** (1 punct), xi. ***pișcáv*** (1 punct), xii. ***a pîsîí*** (1 punct), xiii. ***a bîlbîí*** (1 punct), xiv. ***a pîcîi/a pîșcîi*** (1 punct), xv. ***a cîrîí*** (1 punct), xvi. ***a pîlpîí*** (1 punct), xvii. ***a pîrpîí*** (1 punct), xviii. ***vorbéște pușcăvít*** (1 punct), xix. ***nu pu̯áťe rúpe vóc͡a*** (1 punct), xx. ***îngínă vórba*** (1 punct), xxi. ***vorbéște șicănít*** (1 punct);
2. Transilvania (17 termeni): i. ***cepelu̯ág*** (34 de puncte), ii. ***gínga̯v*** (33 de puncte), iii. ***șișcáv*** (31 de puncte), iv. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi"*** **+ grup prepozițional** (26 de puncte), v. ***peltíc*** (17 puncte), vi. termeni înrudiți cu ***límbă*** (16 puncte), vii. ***a sîsîí*** (12 puncte), viii. ***a bîlbîí*** (1 punct), ix. ***a cîcîí*** (3 puncte), x. ***a dicăí*** (3 puncte), xi. ***boloboťéșťẽ*** (1 punct), xii. ***a cîrîí*** (1 punct) xiii. ***bócăcăi̯ẽ*** (1 punct), xiv. ***pipilu̯ág*** (1 punct), xv. ***totorǫ́scă*** (1 punct), xvi. ***háșcâ*** (1 punct), xvii. ***mîțăi̯ít*** (1 punct);
3. Banat (14 termeni): i. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi"*** **+ grup prepozițional** (38 de puncte), ii. ***gínga̯v*** (11 puncte), iii. ***pîtcáv*** (11 puncte), iv. termeni înrudiți cu ***límbă*** (10 puncte), v. ***șișcáv*** (8 puncte), vi. ***a sîsîí*** (6 puncte), vii. ***a fisîí*** (4 puncte), viii. ***tont*** (3 puncte), ix. ***pîșcăv*** (2 puncte), x. ***cu límba prínsă*** (2 puncte), xi. ***mut*** (1 punct), xii. ***a pîsîí*** (1 punct), xiii. ***a fișcîí*** (1 punct), xiv. ***vu̯orbi̯éșćẽ supțî́ri̯ẽ*** (1 punct);

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

4. Crişana (13 termeni): i. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi”*** **+ grup prepoziţional** (43 de puncte), ii. ***ĉepelę́ág*** (21 de puncte), iii. ***gű́ngav*** (19 puncte), iv. ***şişcáv*** (13 puncte), v. ***fonf*** (1 punct), vi. ***a sîsî́*** (1 punct), vii. ***a bîlbî́*** (1 punct), viii. ***a pîcîi/a pîşcîi*** (1 punct), ix. ***împúnĝ/ďĕ vórba*** (1 punct), x. ***ascuţű́ la vórbă*** (1 punct) – exclusiv în Crişana, xi. ***dodogúş*** (1 punct), xii. ***şę́ĺp*** (1 punct), xiii. ***vorbę́şťî́ńiń ę́rát!*** (1 punct);
5. Muntenia–Dobrogea (12 termeni): i. ***peltíc*** (115 puncte), ii. termeni înrudiţi cu ***límbă*** (91 de puncte), iii. ***gű́ngav*** (11 puncte), iv. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi”*** **+ grup prepoziţional** (4 puncte), v. ***ĉepelę́ág*** (3 puncte), vi. ***fonf*** (3 puncte), vii. ***sitę́áv*** (2 puncte), viii. ***a cîcî́*** (1 punct), ix. ***sovîltóc*** (1 punct), x. ***tălű́mb*** (1 punct), xi. ***încurcát*** (1 punct), xii. ***cam límba scúrtă*** (1 puncte);
6. Moldova–Bucovina (7 termeni): i. ***ĉepelę́ág*** (183 puncte), ii. ***peltíc*** (14 puncte), iii. ***a fîlfî́*** (4 puncte), iv. ***gű́ngav*** (2 puncte), v. termeni înrudiţi cu ***límbă*** (1 punct), vi. ***a dicăí*** (1 punct), vii. ***„a vorbi/a grăi/a băsădi”*** **+ grup prepoziţional** (1 punct);
7. Maramureş (4 termeni): i. ***ĉepelę́ág*** (8 puncte), ii. ***mut*** (2 puncte), iii. ***a cîcî́*** (1 punct), iv. ***holoboácă*** (1 punct).

2. ANALIZA ONOMASIOLOGICĂ ŞI SEMANTICĂ

Abordarea onomasiologică a vizează mai multe aspecte: procedeele nominative şi mecanismului psihic de creare a termenilor, principii motivaţionale, relaţia dintre denumire, motivaţie şi procesul cognitiv. Din punct de vedere semantic, stabilim mai multe serii sinonimice formate de aceşti termeni dialectali.

2.1. În privinţa procedeelor nominative şi a mecanismului de crearea a lexemelor care desemnează noţiunea de „peltic”, identificăm următoarele aspecte: cuvinte simple / primare, cuvinte derivate, cuvinte compuse, sintagme, denumiri-explicaţie / denumiri-judecăţi). După cum se observă în **tabelul 1**, aceste procedee au o pondere aproximativ egală în procesul denominării.

2.2. În graiurile dacoromâne, câmpul onomasiologic al termenilor referitori la **peltic** cuprinde o serie bogată de termeni denominativi. Aceste variante diatopice se deosebesc între ele prin diverse motiveme: dacă motivemul comun este „defectul de vorbire”, diferenţele care apar se referă la sunetul/sunetele care sunt pronunţate defectuos sau cu dificultate, la locul de articulare, la tonalitatea sunetului/sunetelor, la repetarea unor silabe, la vorbitul fără coerenţă şi chiar la lipsa capacităţii de articulare a sunetelor.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

Distingem, astfel, următoarele categorii de principii motivaționale:

- rostitul defectuos al anumitor sunete (de exemplu: ş ca s/ j ca z/ ţ ca θ):
  - **peltíc, ĉepelít, cepeleág, şişcáv, limbút/limbós, fîsîi̯ít, pîtcăv, sîsîi̯e̯ş'ĕ, pîsăi̯ít, písîi̯ĕ pe l'ímbă, vorvéşt'ţ pă nasu̯**,
- vorbitul greu şi împiedicat, repetând silabele:
  - **gîngáv, şişcáv, limbút/limbós, pîtcăv, tont, tontológ, bîlbîít, cîcîi̯éşte, îngînă vórba**
- vorbitul cu dificultate, fără repetarea silabelor
  - **fonf**, **vorbéşte puşcăvít** (= stricat), **pişcáv**
- vorbitul neclar
  - **încurcát, împúnĝ/ď'ĕ vórba, boloboťe̯şťĕ, fîsâi̯ít, fîlfîi̯ít, dicăi̯ít, dîcăi̯e̯şĉe, u̯om împi̯edicát la límbă**
- vorbitul mult şi fără rost:
  - **limbút/limbós, holobícă**
- vorbitul fără coerență:
  - **tălímp**
- vorbitul cu tonalitate înaltă:
  - **ascuţít la vórbă, gîrăi̯e̯şťĕ, vu̯orbi̯e̯şćĕ supţíri̯ĕ**
- vorbitul nearmonios:
  - **bócăcăi̯ĕ**
- vorbitul răguşit:
  - **sitę̯áv**
- vorbitul afectat:
  - **mîţăi̯ít**, **vorbéşt'ţ ńiń̯ĕrátu̯**
- lipsa capacității de a rosti cuvintele:
  - **mut, mutală̯u̯**, **mutăvi̯él, nu pu̯áťe rúpe vóĉe̯a**
- motivație transparentă, prin sonoritate, la cuvintele de origine onomatopeică:
  - **fîlfîi̯ít, fîsâi̯ít, pîsăi̯ít, bócăcăi̯ĕ, boloboťe̯şťĕ, gîrăi̯e̯şťĕ**
- motivație transparentă (locul de articulare şi tonalitatea) pentru sintagmele alcătuite din verbe (**a vorbi, a vorovi, a băsădi, a grăi, a gângăni, a fi**): [verb] + **pe límbă, în límbă, în vírfu límbi, pe vírfu límbi, ď'in vîrvu l'ímbii̯, în sfîrcu l'ímbi, cu l'ímba flocǫásă**, **cu límba prínsă; cu l'ímba-ntră ginţ, pîntră ď'inţ, întră ginţ; ńiń̯ĕrátu̯, şicánít, pă nasu̯, supţíri̯ĕ, limbút, pălíş, pilticós, şişcăvít**.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

2.3. Metoda de analiză pe care o propunem pentru **relația dintre denumire, motivație şi procesul cognitiv** are la bază grila bidimensională a lui P. Kock[3], care corelează procedeele nominative (identitate formală, sufixare, derivare regresivă, derivare sintagmatică, conversiune, contaminație, etimologie populară), cu relațiile asociative/cognitive (identitate conceptuală, similitudine metaforică, subordonare taxonomică, supraordonare taxonomică, similitudine cotaxonomică, contiguitate conceptuală). Din perspectivă cognitivă, materialul analizat relevă următoarele relații asociative pentru verbalizarea conceptului: identitate formală şi conceptuală, contiguitate conceptuală şi neconceptuală, similitudine metaforică (vezi **tabel 2**).

2.4. Analiza semantică

Comparand definițiile din dicționare ale termenilor analizați, identificăm următoarele serii sinonimice:

- Cuvinte identice din punct de vedere semantic şi stilistic:
  peltíc–ĉepelít, cepeleág, şişcáv, limbút/limbós, fîsîi̯ít, pî́tcăv;
- Cuvinte identice din punct de vedere semantic şi deosebite prin nuanțe stilistice:
  peltíc–**fîlfîi̯ít** (= care rosteşte sunetele/cuvintele neclar, din cauza lipsei dinților);
- Cuvinte care se deosebesc prin nuanțe semantice:
  peltíc–cepeleág (= sâsâit), **şişcáv** (= sâsâit), **limbút/limbós** (= gângav şi bâlbâit)**, pî́tcăv** (= bâlbâit)**, tont** (= gângav şi bâlbâit), **bâlbâit, cîcăi̯ít** (= bâlbâit), **dicăi̯ít** (= bolborosit), **tălî́mp** (= care vorbeşte greoi);
- Cuvinte care se deosebesc prin nuanțe semantice şi stilistice:
  peltíc–**gîngáv** (= care vorbeşte pe nas), **limbút/limbós** (= guraliv, flecar), **pî́tcăv** (= care vorbeşte pe nas**)**, **tont** (= care vorbeşte pe nas, fonfăit**), fonf, sitę́áv** (= răguşit**), gîrăi̯ę́şťě** [vb.] **(=** care vorbeşte cu un ton ascuțit şi strident, care trădează ostilitate), **mîțăi̯ít (**care vorbeşte plângăreț, miorlăit), **vorbę́şťį́ ńińě́rátu̯** (afectat, fandosit, sclifosit), **vorvę́şťį́ pă nasu̯**, **vu̯orbi̯ę́şćě supțî́ri̯ě, holobî́că** (= guralivă**), fîcîi̯ít** (= care vorbeşte fluierând printre dinți), **mutălắu** (= care vorbeşte puțin), **mut**.

La nivel dialectal, diferențele semantice dispar prin diverse tipuri de analogii şi contingențe observate de comunitatea lingvistică: termenii desemnează „defectul de vorbire”, fără diferențe legate de cauză sau de modul de articulare: **peltíc** față de **fîlfîi̯ít** (= care rosteşte sunetele/cuvintele neclar, din cauza lipsei dinților) sau **limbút** şi **mut**.

[3] KOCH, P. 2000b. « Pour une approche cognitive du changement sémantique lexical: aspect sémasiologique ». Société de linguistique de Paris 2000, 75–95, *apud* Popovschi 2018: 209.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

2.5. Formulăm câteva concluzii ale acestui subcapitol:

- Cuvintele, sintagmele şi sensurile noi apar pe două căi principale: derivarea morfematică (prefixare, sufixare şi lexicalizare – sintagmele denominative) şi derivarea semantică.
- Sub aspectul formei interne, cuvintele şi sintagmele au motivaţie transparentă, de natură diferită. Astfel, termenii denominativi prin care este desemnat „defectul de vorbire” se deosebesc prin diverse semne motivaţionale (motiveme): sunetul pronunţat defectuos, tempoul, volumul, incapacitatea de a articula sunetele etc.
- Sintagmele (**a vorbi**/**a vorovi/a băsădi**/ **a grăi** + un determinat) confirmă tendinţa de suprapunere semantică a termenilor utilizaţi pentru desemnarea defectului de vorbire, indiferent de cauză şi de manifestarea lui concretă: **vorbéşte / vorovéşt″ĕ pe límbă, ~ în vírfu límbi, ~ în sfírcu l′ímbi** ; **~ cu l′ímba-ntră ginţ**; **~ pîntră d″inţ**.

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

câmp lexical (dicționar)	cuvinte simple (primare)	variante fonetice	derivate	schimbare sufix/ prefixare	conversiune	sintagme
peltíc	peltíc	peltícu̯ pelitíc piltíc petíc peltéc peltít péltic		peltíu̯ pertív (+fon) peltc̦ág pelticós pilticós (+fon)	peltíc (adv.)	vorbéște plictíc (+cont)
gî́ngav + a gîngăví	gî́ngav gîngăvéște	gîngáv gî́ngăv	gîng	gîngăi̯éște gî́ngălĕ gîngălésțĕ	gîngîi̯lít (+morf) gîngăi̯ít (+morf) îngîngîi̯lít (+fon, morf) îngîngînát (+fon, morf)	vorbéște gîngáv gîngáv dă vorbă gîngălésțĕ vórba gîngănéște vórba gî́ngăne vórba gî́ngîne vórba gîngăńésțĕ_vî́rfu límbi
cepeleág + a cepelí	cepelc̦ág	sepelésțe supilésțį șepelc̦ște șĕi̯pelésțĕ seperlui̯ésțˊ/cĕ (+cont) șeperlésțĕ (+cont) sĕperlésțĕ (+cont) șărperlésțĕ (+cont) su̯opelc̦ág supeli̯ág șepelc̦ág	sĕpeľitórį (+fon) șepelitórį (+fon) șiľipcitórį (+fon) șopîltív (+fon)	sepălós (+fon) șepeľós (+fon) șepeľílă (+fon) șopeľéu̯ (+fon) șepelé (+fon)	cepelít supilít (+fon) supilít (adv.) (+fon) șepelít (+fon) șărpelít (+fon, cont) șupiľít (+fon)	

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

câmp lexical (dicționar)	cuvinte simple (primare)	variante fonetice	derivate	schimbare sufix/ prefixare	conversiune	sintagme
șișcáv + a șișcăví	șișcáv șișcăvéște	șișcláv șicáv șîșcáv șíșcav șíșcav șíșcăv șúșcav șúșcăv îșișcavéșcĕ șîșcăvéște șușcăvéște ĭĕ șíșcîĭĕ	șîșcăvílă (+fon)		șișcăvít șîșcăvít (+fon) șîșcovít (+fon) șișcănít (+fon)	șișcăvéșťĕ vórba șîșcăvéște vórba șíșcăĭĕ vórba
limbút + limbós	limbút limbós					
sîsîí	sîsîĭéșťĕ			sîsăléșťĭ (+fon) îsîsiréșťĕ (+fon)	sîsîĭít sîsăĭít (+fon)	îsîsĕĭéșcĕ/ťĕ vórba vóroǵe sîsîĭítu̯ sîsăĭéșcĕ vórba
pîtcáv + pîtcăí		píítcăv pútcăv		pîtcă̯/ęvĭéșćĕ	pîtcăvít (+morf) pîtcăĭít pîtpăl̆ít (+fon)	
tont	tínță̯/ęv	tînt tîntáv tîntălóg				
a bîlbîí		bîlbăĭéșťĕ			bîlbîít	
fonf + a fonfăí	fonf			fõfăńĕșť/ćę̆	fom̯făl̆ít fonfonít (+fon, morf)	
a cîcîí	cîcîĭéște		câcăl̆itu̯órĭ (+fon)	cîcălĕșťĕ (+morf)	cîcăĭít(+fon)	cîcălĕșťĕ vórba

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

câmp lexical (dicționar)	cuvinte simple (primare)	variante fonetice	derivate	schimbare sufix/ prefixare	conversiune	sintagme
a vorbí/a grăí/a băsădí + grup prepozițional						vorbéște în vírfu límbi vorbéște cam în vírfu l'ímbi vorovéșt'ĕ-n vírvu línd'i vóroď'e în vírvu límbi vorbésc în vírfu l'ímbi (1 sg.) vorbeá în vírfu límbi (imperf.) vóroge în vírvu la límbă vorbéșcĕ d"in vírvu l'ímbi vorovéșt'ĕ d"im vírvu límzî vorod"ésc d"i vírvu límzî (1 sg.) vorbéște pe vírvu límbi vorbé pă vírvu límbd"i vorbéște în sfírcu límbi vorbéșt'e în sfírcu l'ímbi grăiéște în vírfu límbi grăié d"in vírvu límbd"i băsădéșt'ĕ d"ĭ vírvu límbd"i vorbéște pe limbă vorvéșcĕ pă l'ímbă vorovéște pe límbă vorovéșt'ĕ-n límbă băsădéșt'ĭ pă límbă vorbéște cu límba íntre dínț vorbiéșcĕ cu l'ímba-ntră ginț vorbéșt'ĕ píntră d"inț vorovéșt'e píntre d"inț vorbiéșcĕ-ntră ginț băsădéșt'ĕ píntre d"inț vorvéșt'ĭ pă nasu

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

Concept-țintă	„peltic”										
Forma-țintă	**peltíc** cu derivate și sintagme	**gíngav** cu derivate și sintagme	**cepeleág** cu derivate și sintagme	**șișcáv** cu derivate și sintagme	**– limbút – limbós**	**a sîsîí** și sintagme	**pîtcăv** cu derivate și sintagme	**tînt, tîntáv, tîntălóg (tont)**	**a bîlbîí** cu derivate și sintagme	**fonf** cu derivate	**a cîcăí** cu derivate și sintagme
Procedeul	Împrumut și derivare sintagmatică	Împrumut și derivare sintagmatică	Împrumut și derivare sintagmatică	Analogie și derivare sintagmatică	Continuare	Derivare sintagmatică și etimologie populară	Derivare sintagmatică	Derivare semantică	Derivare semantică	Derivare semantică	Derivare sintagmatică și semantică
Relația asociativă	Identitate formală și conceptuală	Contiguitate conceptuală și similitudine metaforică	Identitate conceptuală	Identitate conceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate conceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate neconceptuală și similitudine metaforică	Identitate conceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate conceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate neconceptuală și similitudine metaforică	Contiguitate neconceptuală și similitudine metaforică	Similitudine metaforică
Forma-sursă	tc. **peltek**	paleosl. **gągnavъ**	rut. **šepeljavyj**	scr. **šuškav**	– lat. **linguutus – < limbă**	formație onomatopeică	Et. nec.	**tont** et. nec (cf. it., sp., port. **tonto)**	formație onomatopeică	formație onomatopeică	formație onomatopeică

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

Concept-sursă	care rosteşte defectuos anumite consoane	care vorbeşte greu, nedesluşit şi împiedicat, repetând silabele; gângăvit, bâlbâit	peltic	peltic, sâsâit	– care vorbeşte mult (şi fără rost); care nu poate vorbi bine – locvace, elocvent	1. (Mai ales d. gâşte, şerpi) a scoate un sunet asemănător unui „s” prelungit. 2. (d. oameni) a vorbi defectuos pronunţând „s” în loc de „ş” sau deformând unele sunete; a vorbi peltic.	peltic; bâlbâit	(reg.) bâlbâit	a pronunța nedesluşit sunetele sau cuvintele, repetându-le şi împiedicându-se în rostirea lor, din cauza unui defect natural, a emoției sau a enervării; a gângăvi	care pronunță nazal; cu aere pretenţioase de distincţie (imitând pronunția franțuzească)	„bâlbâit”

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)

BIBLIOGRAFIE

ALRR. *Sinteză*, I, *Atlasul linguistic român pe regiuni. Sinteză*, volumul I, coordinator: *Nicolae Saramandu*, autori: Dana-Mihaela Zamfir, Verginica Barbu Mititelu, Carmen Radu, Irimia Floarea, Mihaela Morcov, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005.

Bucă, Marin, Ivan Evseev, *Probleme de semasiologie*, Timişoara, Editura Facla, 1976, p. 133–134.

Koch, P. *Pour une approche cognitive du changement sémantique lexical: aspect sémasiologique*. Société de linguistique de Paris 2000, 75–95, apud Popovschi 2018: 209.

Marian Rodica, *Analogia semasiologică. Unele consecinţe ale împrumutului în relaţia limbă-mentalitate. Bogăţia semantică a cuvântului* ***lume***, în „Dacoromania", serie nouă XXI, nr. 1, 2016, Cluj-Napoca, p. 60–67.

Moroianu Cristian, *Motivarea internă a relaţiilor semantice. Antonimia analizabilă*, în vol. *Variaţia lingvistică: probleme actuale.* II. *Pragmatică şi stilistică. Lexic, semantică, terminologii*, editori: Rodica Zafiu şi Claudia Ene, Editura Universităţii din Bucureşti, 2015, p. 255–268.

Moroianu Cristian, *Motivarea internă a relaţiilor semantice. Sinonimia analizabilă*, în vol. *Limba română. Controverse, delimitări, noi ipoteze*. I. *Gramatică. Lexic, semantică şi terminologii*. *Istoria limbii şi filologie*. „Actele celui de-al 9-lea Colocviu al Catedrei de limba română", Bucureşti, 4–5 decembrie 2009. Editori: Rodica Zafiu, Adina Dragomirescu, Alexandru Nicolae, Editura Universităţii din Bucureşti, 2010, p. 273–283.

Pavel Vasile , *Sintagmele denominative şi cartografierea lor*, în *Studia linguistica et philologica. Omagiu Profesorului Nicolae Saramandu la 70 de ani*, Editura Universităţii din Bucureşti, 2011, p. 673–679.

Pavel Vasile, *Cercetări de onomasiologie în perspectiva geografiei lingvistice*, în „Fonetică şi dialectologie", XII, 1993, p. 133–142.

Popovschi Liliana, *Particularităţi onomasiologice la terminologiei corpului omenesc (pe baza atlaselor lingvistice româneşti)*, Chişinău, Institutul de Filologie al AŞM, 2018.

NAMES FOR "PELTIC" IN DACO-ROMANIAN

ABSTRACT

The description in the previous subchapters highlights a great lexical richness for the name of the concept of "peltic" in all areas of Daco-Romanian. Next, the situation on each region of Daco-Romanian is presented, starting with the area that presents the greatest lexical richness. In the Daco-Romanian dialects, the onomasiological field of the terms referring to the peltic includes a rich series of denominative terms. These diatopic variants differ from each other by various motives: if the common motif is "speech defect", the differences that occur refer to the sound / sounds that are pronounced incorrectly or with difficulty, to the place of articulation, to the tone of the sound / sounds, to repetition of syllables, inconsistent speech and even lack of ability to articulate sounds.

Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti",
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13
maraimanta@gmail.com
louizou@gmail.com

BDD-A31898 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.233 (2026-09-14 14:14:06 UTC)